

ODMĚNA ČLENA PŘEDSTAVENSTVA V NOVÉM OBČ. ZÁK. A ZOK

ALICA OBERTO VÁ

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek se zaměřuje na porovnání stávající právní úpravy, návrhu zákona o obchodních korporacích a nového občanského zákoníku ve vztahu k odměně člena představenstva. Zabývá se zejména možnostmi plnění odmítnout a vazbou odměny na výkon povinností. V této souvislosti sleduje také změny v pojetí péče řádného hospodáře, a to uplatnění domněnky nedbalosti a pravidla podnikatelského úsudku..

Key words in original language

odměna, plnění, péče řádného hospodáře, domněnka nedbalosti, pravidlo podnikatelského úsudku

Abstract

The contribution is focused on the comparison of the remuneration of the member of the board of directors in the actual and prepared legal acts. The contribution deals with the possibility to refuse the remuneration and the relation of the remuneration to the performing of the duties. In this regard, it describes also the changes in the concept of the duty of care, especially the presumption of negligence and the business judgment rule.

Key words

remuneration, fulfillment, the duty of care, resumption of negligence, the business judgment rule

1. ÚVOD

Problematika úpravy vztahů vznikajících v obchodních společnostech je neustále aktuální. I přes nespočetné snahy najít přijatelné řešení pořád nelze říct, že by byla zajištěna rovnováha mezi dostatečnou ochranou slabších stran a smluvní volností v rámci vnitřněspolečenských vztahů. Konkrétně otázkou odměňování členů představenstva se dnes nezabývají pouze národní zákonodárci, ale je v centru zájmu také na evropské a mezinárodní úrovni. Pozornosti se jí dostává hlavně po finanční krizi, jelikož *i když nejde o hlavní příčinu finanční krize, která se rozvinula v letech 2007 a 2008, panuje obecná shoda, že nevhodné postupy odměňování v odvětví finančních služeb vedly k nadměrnému riskování, a přispěly tak k významným ztrátám velkých finančních společností.*¹

---

1 Bod 2 preambule Doporučení 2009/384/ES

V mém příspěvku se zaměřím zejména na porovnání stávající právní úpravy, návrhu zákona o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“)² a nového občanského zákoníku (dále jen „nový obč. zák.“)³ vzhledem ke vztahu odměny člena představenstva a plnění jeho povinností. Současně představím významné Principy správy a řízení společností OECD (dále jen „Principy“) a na ně částečně navazující Kodex správy a řízení společností (dále jen „Kodex“)⁴ vypracovaný Komisí pro cenné papíry. Na evropské úrovni se budu zabývat také Návrhem Doporučení Evropské Komise (EK) o posílení úlohy nevykonných a dozorových orgánů společnosti a Doporučení o podpoře odpovídajícího režimu odměňování orgánů společnosti, které jako návod na zlepšení corporate governance⁵ společností vydala Evropská unie již v červnu 2004. Budu se orientovat na akciové společnosti. Mou snahou je pomocí přehledu relevantní právní úpravy poukázat na klady připravované úpravy a rovněž na přetrvávající nedostatky zákonodárných iniciativ v podobě zbytečné snahy o kasuistiku a roztržitosti úpravy.

Pro nový obč. zák. a s ním související ZOK byla zvolena strategie čistého stolu, která na jedné straně umožňuje komplexně upravit, modernizovat a očistit soukromé právo od dosavadních nesrovnalostí, na straně druhé tento přístup klade vysoké nároky na rekodifikační komisi a předpokládá, že budou brány v potaz dosavadní zkušenosti a stejně tak i poznatky ze zahraničních úprav. V oblasti corporate governance je o co se opřít. Kromě mezinárodních dokumentů je to úprava jiných států, které některé nezávazné předpisy již úspěšně implementovaly do svých právních řádů. Ohledně struktury práva obchodních společností v připravované úpravě obecně je sporné, zda bude odstraněna stávající bipolarita, jelikož je nutné pracovat s občanským a obchodním zákoníkem současně. Od účinnosti nové právní úpravy bude základ úpravy v obecné části nového obč. zák. (Díl I a násl.), pak se na odměňování členů představenstva bude vztahovat modifikace v ustanoveních vztahujících se k podnikatelům (Díl III nového obč. zák.) a na závěr také speciální úprava v ZOK. Konkrétním příkladem korelace je institut péče řádného hospodáře, který je částečně upraven v novém obč. zák. (*Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen*)⁶ a taky v

---

2 Dostupný na http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011.pdf

3 Dostupný na http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011.pdf

4 Dostupný na http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KODEX_KCP_2004_pdf.pdf.

5 I přes existenci českého překladu *řízení společnosti* preferuji anglické označení

6 § 161 odst. 1 věta druhá nového obč. zák.

ZOK (Péči řádného hospodáře neporuší ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace).⁷

2. VNITŘNÍ VZTAHY V AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI

Problematika úpravy vnitřních vztahů akciových společností patří mezi evergreeny korporálního práva. Na jedné straně jsou akcionáři, kteří chtějí mít primárně vyplacené dividendy, na straně druhé členové představenstva, kteří chtějí být za svou práci co nejlépe oceněni. A vše by mělo být v nejlepším zájmu společnosti. Potřebu nalezení nejvhodnějšího řešení zdůraznila také ekonomická krize z let 2007-2008 a speciálně v České republice nedávné kauzy o výši odměn, odstupného a jiných benefitů představitelů velkých korporací (např. Martina Romana z ČEZ-u nebo Aleše Hušáka ze Sazky). Vztah člena představenstva ke společnosti je zásadně upraven smluvně, případně se užije subsidiární zákonná úprava. Současně však dle ZOK není vztah mezi společností a členem představenstva obligátně vztahem obchodněprávním, což umožňuje uzavření smlouvy o výkonu funkce také v pracovněprávním poměru. Z důvodu rozsahu příspěvku na tuto skutečnost pouze upozorňuji a nebudu se dále zabývat jejími důsledky.

3. VZTAH ČLENA PŘEDSTAVENSTVA KE SPOLEČNOSTI

Dle ZOK bude vztah člena ke společnosti, stejně jako dnes, upraven primárně ve smlouvě o výkonu funkce. Naproti stávajícímu obchodnímu zákoníku, který jako jediný požadavek na smlouvu o výkonu funkce stanovuje její písemnost, ZOK je v tomto ohledu podrobnější. Formálně stále trvá na její písemnosti, zároveň ovšem také vyžaduje taxativní obsahové náležitosti. Ty se týkají se jednotlivých složek odměňování. Dle čl. 64 ZOK⁸ musí smlouva obsahovat všechny složky odměny, a to jak nárokové, tak nenárokové. Jelikož se ZOK ani nový obč. zák. nijak nevěnují úpravě tantiémy nebo například opcí, platí, že když nejsou nenároková plnění ve smlouvě zakotvena, nelze je pak členovi představenstva přiznat, a to ani kdyby je schválila valná hromada. ZOK tak zjevně klade důraz na informovanost. Trvá na transparentnosti a pak je na každém, aby si hlídal svá práva. Když dostatečně informovaná valná hromada

---

7 § 55 odst. 1 ZOK

8 § 64 ZOK: Smlouva o výkonu funkce v kapitálové společnosti obsahuje také tyto údaje o odměňování: a) vymezení všech složek odměn, které náleží nebo mohou náležet členovi orgánu, včetně případného věcného plnění, úhrad do systému penzijního připojištění nebo dalšího plnění, b) určení výše odměny nebo způsobu jejího výpočtu a její podoby, c) určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn a podílu na zisku pro člena orgánu, pokud mohou být přiznány, nebo d) údaje o výhodách nebo odměnách člena orgánu spočívajících v převodu účastnických cenných papírů nebo v umožnění jejich nabytí členem orgánu a osobou jemu blízkou, má-li být odměna poskytnuta v této podobě.

odsouhlasí členovi představenstva do smlouvy o výkonu funkce nepřiměřenou odměnu, musí pak nést následky v tom smyslu, že je nucena je vyplácet (s výjimkami uvedenými níže).

V této souvislosti je třeba upozornit na přechodné ustanovení, dle kterého *(u)jednání smluv o výkonu funkce o odměně se uzpůsobí tomuto zákonu do 6 měsíců ode dne nabytí jeho účinnosti, jinak platí, že je výkon funkce bezplatný.*⁹ Prakticky to znamená, že když stávající společnost a členové představenstva neupraví smlouvu o výkonu funkce dle požadavků nové právní úpravy ve stanovené lhůtě, nezakládá to důvod pro zánik funkce člena představenstva, ale pouze neplatnost smlouvy o výkonu funkce. Na vztah člena představenstva se pak použije podpůrná právní úprava (viz dále).

I když v praxi je vztah člena představenstva ke společnosti ve většině případů postaven na smlouvě o výkonu funkce, obchodní zákoník v § 66 odst. 210 poskytuje v případě její absence vodítko – subsidiární použití mandátní smlouvy.¹¹ Návrh ZOK přináší změnu v tom smyslu, že od jeho účinnosti se subsidiárně použije smlouva příkazní¹² dle nového obč. zák. I Dle § 63 odst. 3 ZOK *(n)ení-li odměna ve smlouvě o výkonu funkce sjednána v souladu s tímto zákonem, má se za to, že výkon funkce je bezplatný.* Byl tedy zvolen opačný přístup než doposud. Když smlouva o výkonu funkce není uzavřena (i když dle ZOK v kapitálových společnostech být uzavřena musí), nebo je neplatná (např. neobsahuje povinné náležitosti vyjmenované v § 64 ZOK), je výkon člena představenstva bezplatný. Aby nedocházelo k situaci, kdy z důvodu pochybení na straně společnosti způsobujícího neplatnost smlouvy přijde člen představenstva o odměnu, náleží dle ZOK v § 63 odst. 4 členovi představenstva v daném případě odměna obvyklá.¹³

---

9 § 786 odst. 3 ZOK

10 § 66 odst. 2 obch. zák.: *Vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností.*

11 § 566 a násl. obch. zák.

12 § 63 odst. 1 ZOK: *Práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se řídí přiměřeně ustanoveními občanského zákoníku o příkazu, ledaže ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo z tohoto zákona plyne něco jiného.*

13 § 63 odst. 4 ZOK: *Budou-li sjednaná smlouva o výkonu funkce nebo v ní obsažené ujednání o odměně neplatné z důvodu na straně obchodní korporace nebo nebude-li smlouva o výkonu funkce z důvodu překážek na straně obchodní korporace uzavřena nebo ji nejvyšší orgán neprojedná bez zbytečného odkladu po vzniku funkce člena orgánu obchodní korporace, odstavec 3 se nepoužije a odměna se určuje jako odměna obvyklá v době*

Mezi již dlouhodobě sporné oblasti korporátního práva patří otázka souběhu funkce člena představenstva a zaměstnaneckého poměru. Ke dni sepsání příspěvku byla aktuální situace taková, že se v této otázce výrazně rozcházela teorie s praxí. Platný obchodní zákoník, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce souběh nikde nezakazují, ani ho neomezují. Dle přetrvávající judikatury Nejvyššího soudu ale *jednatel nemůže mít uzavřenu pracovní smlouvu, případně být jmenován do funkce, jestliže nevykonává jiný druh práce, než vyplývá přímo z práv a povinností jednatele*.¹⁴ Odpůrci souběhu argumentují nedostatečnou mírou odpovědnosti dle zák. práce. Jelikož bylo nutné tuto nerovnováhu vyřešit, ústavněprávní výbor do novely obchodního zákoníku prosadil pozměňovací návrh,¹⁵ který do obchodního zákoníku vkládá nové ustanovení § 66d.¹⁶ Na jeho základě bude od 1.1.2012 souběh možný s tím, že uzavřením zaměstnaneckého poměru se člen představenstva nezbavuje své odpovědnosti dle obchodního zákoníku. V nové úpravě toto povolení výslovně nenajdeme. Dle zpracovatelů nového ZOK¹⁷ není nutné výslovně povolovat něco, co plyne z obecné zásady obč. zák., tedy že vše, *co není zakázané, je dovolené*.

4. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE

Přestože se pro vztah člena představenstva a akciové společnosti subsidiárně použijí ustanovení o mandátní smlouvě, jak bylo uvedeno, nepatří to bezvýhradně. Zatímco mandatář je povinen postupovat při zařizování záležitosti s *odbornou péčí*¹⁸ (příp. příkazce dle nového obč. zák. *poctivě a pečlivě podle svých schopností*),¹⁹ člen představenstva je povinen vykonávat svou působnost s *péčí řádného hospodáře*²⁰ (jelikož jde o *lex specialis*, má přednost před úpravou v mandátní i příkazní smlouvě). Tento pojem má v obchodním právu

---

uzavření smlouvy nebo, nebyla-li smlouva uzavřena, obvyklá v době vzniku funkce za činnost obdobné činnosti, kterou člen orgánu vykonával.

14 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.1.2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002.

15 Sněmovní tisk 310.

16 Pověření obchodním vedením.

17 Prof. Dědič, doc. Havel.

18 § 567 odst. 1 obch. zák.: *Mandatář je povinen postupovat při zařizování záležitosti s odbornou péčí.*

19 § 2404 odst. 1 věta první nového obč. zák.: *Příkazník plní příkaz poctivě a pečlivě podle svých schopností.*

20 § 194 odst. 5 věta první obch. zák.: *Členové představenstva jsou povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu.*

své stálé postavení a jeho interpretace se krystalizuje zejména rozhodnutími Nejvyššího soudu. Jen na ukázkou lze zmínit rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2531/2008, ze dne 30.10.2008, dle kterého není v souladu s péčí řádného hospodáře, když jde o *(p)rodej nemovitosti za výrazně nižší než (v daném místě a čase) obvyklou cenu*. Povinnost péče řádného hospodáře je zachována také v připravované právní úpravě, i když jen implicitně v § 161 nového obč. zák. a zahrnuje *loajalitu, využití potřebných znalostí a pečlivost*.²¹ ZOK i nový obč. zák. (právě v úpravě tohoto institutu je zjevná komplementarita obou předpisů a nutnost s nimi pracovat souběžně) s institutem péče řádného hospodáře pracují, i když ho nikde nedefinují.

Institut péče řádného hospodáře umožňuje, aby odměna (dnes jako jediná nároková peněžitá složka vyplývající přímo z právního předpisu) členovi představenstva náležela i v případě, kdy jednal s péčí řádného hospodáře, ale zamýšlený výsledek se nedostavil. Nelze člena představenstva činit odpovědným za všechny, i vedlejší a nečekané, vlivy na chod společnosti, protože by to mohlo mít za následek mimo jiné nedostatek odvahy k větším a náročnějším krokům, na druhé straně limitace péčí řádného hospodáře zajišťuje, že jeho jednání nebude bezbřehé.

V novém obč. zák. a ZOK přichází v chápání odpovědnosti (a z toho plynoucího nároku na odměnu) člena představenstva k následujícím změnám:

4.1 ZPŘÍSNĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ČLENA PŘEDSTAVENSTVA

První z nich je zpřísnění odpovědnosti v podobě zavedení domněnky nedbalosti. Dle § 161 odst. 1 nového obč. zák. ten, *(k)do přijme funkci člena voleného orgánu, se zavazuje, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky*. Dle důvodové zprávy k novému obč. zák. *je porušením péče řádného hospodáře mj. i situace, kdy určitá osoba přijme funkci člena orgánu nebo v ní setrvává, byť musí vědět, že na ni znalostmi nebo z jiných důvodů nestačí*. V praxi se to projeví tím, že se člen statutárního orgánu nebude moct zbavit odpovědnosti odůvodněním, že neměl dostatečné schopnosti. Je na každém, aby racionálně odhadl své možnosti a přijal funkci člena představenstva jen tehdy, kdy se cítí být schopen ji vykonávat. Otázkou je, zda nelze takovéto jednání považovat za porušení péče řádného hospodáře, což má v podstatě

---

21 § 161 odst. 1 nového obč. zák.: *Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky*.

stejně důsledky, a ustanovení domněnky nedbalosti je v tom případě nadbytečné.

4.2 UVOLNĚNÍ ODPOVĚDNOSTI ČLENA PŘEDSTAVENSTVA

Druhou změnou je naopak snaha o uvolnění rukou členům představenstva zakotvením tzv. *pravidla podnikatelského úsudku* v § 55 ZOK,²² který se ovšem nevztahuje na povinnost loajality (té je člen představenstva povinen bez ohledu na ekonomické a jiné faktory).²³ Tento institut pochází z anglosaského práva, používaný je ale například i v právu německém. Podstata spočívá v možnosti člena představenstva zbavit se odpovědnosti za případnou újmu, kterou svým jednáním způsobil společnosti tehdy, když prokáže, že v rámci svého rozhodování jednal *lege artis*, a to bez ohledu na ekonomická fakta vzniku škody. Dle důvodové zprávy k ZOK *(j)e-li celková koncepce společnosti vystavěna na smlouvě s nejistým výsledkem, není možné chtít po profesionálním managementu, aby nesl všechna možná rizika svého jednání, tedy i ta, která nemohl ovlivnit; důkazní břemeno však i zde nese jednající osoba. Rozhodování je podskupinou jednání, tedy nikoliv každé jednání je nutně rozhodováním, rozhodování je však vždy jednáním – a proto zákon ukládá povinnosti ve směru k rozhodování podnikatele.* Pravidlo podnikatelského úsudku se ale dle ZOK v podobě, v jaké byl v době přípravy příspěvku, vztahuje pouze na znalosti a pečlivost. Hodnocení výkonu člena představenstva tak probíhá ve dvou krocích. Když člen představenstva jednal loajálně, lze přihlížet k pravidlu podnikatelského úsudku, a člen nenese odpovědnost například za nečekané ekonomické dopady. Když ale povinnost loajality porušil, bude odpovídat v rámci klasického přístupu péče řádného hospodáře. S ohledem na konstrukci převráceného důkazního břemene si lze představit praktické komplikace, když člen statutárního orgánu bude muset prokázat, že jednal v dobré víře ku prospěchu společnosti.

5. ODMÍTNUTÍ PLNĚNÍ

Již novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. bylo doplněno ustanovení § 66 odst. 3 obchodního zákoníku, podle kterého *(j)akékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního nebo vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost je povinna poskytnutí plnění odmítnout, jestliže výkon funkce člena orgánu společnosti zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právních povinností v*

---

²² § 55 odst. 1 ZOK: Péči řádného hospodáře neporuší ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace.

²³ tamtéž

souvislosti s výkonem funkce. Z uvedeného ustanovení plyne, že zatímco poskytnutí nárokového plnění (typicky odměny za výkon funkce) bude odepřeno při nesplnění povinnosti péče řádného hospodáře, poskytnutí nenárokového plnění musí schválit valná hromada společnosti a jeho poskytnutí bude odmítnuto v případě, že výkon funkce člena orgánu společnosti zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti.²⁴ Půjde zejména o odměny, tantiémy a různé formy odstupného. ZOK v tomto ohledu přináší modifikaci v dvou směrech. Na jedné straně rozšiřuje autonomii akcionářů tím, že dle § 65 odst. 2 návrhu ZOK se plnění ve stanovených případech neposkytne, ledaže ten, kdo schválil smlouvu o výkonu funkce, rozhodne jinak. Příslušným orgánem bude valná hromada. Problém může nastat v situaci, kdy má společnost majoritního akcionáře (což je v České republice ostatně poměrně běžné), a ten rozhodne o plnění i přes negativní hospodářský výsledek. Jedinou obranou minoritního akcionáře by byla zřejmě náhrada škody (která se nevylučuje s přiznáním plnění),²⁵ bylo by ale nutné dodržet obecné ustanovení o náhradě škody, tedy prokázat protiprávní jednání, škodu a jejich příčinnou souvislost, což je v praxi nejproblematičtější. Na druhou stranu se dle ZOK toto ustanovení vztahuje nejen na nenárokové plnění (jak to bylo doposud), ale rovněž na plnění podle smlouvy o výkonu funkce, tedy přímo na odměnu člena představenstva.

Úplně jakékoli obdobné kontrole se pak dle judikatury Nejvyššího soudu (dle autorky nekonceptně) vymyká případné plnění domluvené za dodržování zákazu konkurence po ukončení funkce člena představenstva ve společnosti (viz výstižný článek Jan Dědič, Jan Lasák: O ochraně obchodní společnosti: věcná, časová a osobní souvislost s výkonem funkce, [Obchodněprávní revue 11/2010, s. 316]).

6. NEZÁVAZNÉ PŘEDPISY

V oblasti corporate governance se zejména po ekonomické krizi rozběhly snahy o úpravu formy odměňování statutárních orgánů (a jejich členů), což bylo dosud přenecháno téměř výhradně autonomii

---

²⁴ § 66 odst. 3 obč. zák.: *Jakékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce.*

²⁵ Str. 28 důvodové zprávy ZOK: *Z povahy věci plyne, že pokud např. odsouhlasí poskytnutí určitého plnění (byť třeba jen 50 % toho, co by bylo poskytnuto za normálních okolností), neovlivňuje to nárok společnosti nebo družstva na náhradu škody, která vznikla v důsledku porušení péče řádného hospodáře.*

smluvních stran. Kromě amerického Sarbanes-Oxley Act²⁶ je za nejpovedenější globální krok považováno vypracování Principů správy a řízení společností OECD (dále jen „Principy“).²⁷ I přes své obecně pozitivní přijetí nenašly v českém právním řádu dostatečnou odezvu. Jelikož mají Principy formu doporučení, pro jejich závaznost je nutné jednotlivá ustanovení implementovat, což pro členské státy plyne rovněž z titulu členství v OECD. Státy ale mohou pro ně zvolit v podstatě libovolnou formu. Některé pohotově využily možnost inspirovat se podrobnými doporučeními a implementovaly je do své závazné vnitrostátní právní úpravy (například Německo).

V České republice zakomponovala Principy Komise pro cenné papíry, a to do aktuální podoby Kodexu správy a řízení společnosti (dále jen „Kodex“)²⁸ v roce 2004, kdy aktualizovala tehdejší Kodex. Protože se v České republice Principy nepromítly do podoby zákona, nevyvolaly téměř žádnou odezvu a nesetkaly se s dostatečným zájmem ze strany odborné veřejnosti.

Podstata Principů spočívá v zajištění transparentnosti a možnosti kontroly jednotlivých forem plnění poskytnutých členům představenstva. Z pohledu odměňování lze zmínit Výbor pro odměňování, jehož úkolem je *doporučovat správním orgánům obecně vymezené postupy, týkající se všech aspektů odměňování ředitelů a vedoucích pracovníků*,²⁹ a který je za svou činnost odpovědný (včetně podávání informací) přímo valné hromadě akcionářů.

Na úrovni Evropské unie se corporate governance věnuje Evropská komise v rámci Akčního plánu připraveného Expertní poradní skupinou pro legislativu. Ještě před propuknutím finanční krize se odměňování přímo týkaly také dva dokumenty Evropské unie. Měly již tradičně formu nezávazných doporučení, za což je Evropská Komise kritiky často napadána. Jde o Doporučení EK č. 2005/162/ES o posílení úlohy role nevykonných a dozorových orgánů společnosti (dále jen „Doporučení 2005/162/ES“) a Doporučení č. 2004/913/ES o podpoře odpovídajícího režimu odměňování orgánů společností kótovaných na burze (dále jen „Doporučení 2004/913/ES“). Obecně lze říct, že poskytnutí plnění členovi představenstva je v pořádku, když je to v souladu s vůlí akcionářů, kteří jsou transparentně a objektivně informováni. Čl. 3.1 Doporučení 2004/913/ES výslovně

---

26 Americký zákon z roku 2002, který zavazuje akciové společnosti („public company“) zaměření na interní kontrolu managementu a přiznání informací („disclosure“).

27 Principy OESD, dostupné na http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34813_31530865_1_1_1_1,00.html.

28 Kodex, dostupný na http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KODEX_KCP_2004_pdf.pdf.

29 2.3 Kodexu.

stanoví, že (k)aždá společnost kótovaná na burze by měla uveřejnit prohlášení o politice odměňování ve společnosti ("prohlášení o odměňování"). Mělo by být součástí samostatné zprávy o odměňování a/nebo být zahrnuto v roční účetní uzávěrce a výroční zprávě či v poznámkách k výroční účetní zprávě společnosti. Prohlášení o odměňování by mělo být také zveřejněno na internetových stránkách společnosti kótované na burze. Problém nastává v situaci, kdy jsou menšinoví akcionáři přehlasováni a třeba i jeden majoritní akcionář tak může rozhodnout o poskytnutí plnění, které není v zájmu společnosti. Právě tomuto problému se věnují obě Doporučení, která obdobně nabízejí řešení v podobě vytvoření speciálního výboru pro odměňování (měl by podpořit úlohu nevýkonných členů správní rady nebo členů dozorčí rady). Úloha výboru pro odměňování by byla především preventivní - např. by měl předkládat doporučení zaměřená na přípravu rozhodnutí, která má přijmout sama správní nebo dozorčí rada,³⁰ nebo zajistit, aby akcionáři byli řádně informováni o různých záležitostech společnosti, jejím strategickém přístupu a zvládnání rizik a střetů zájmů;³¹ také by ale přezkoumával informace týkající se tohoto tématu uvedené ve výroční zprávě a předkládané na shromáždění

akcionářů, pokud je takové pořádáno.³² V České republice se tento přístup neujal, ve většině společností žádný obdobný výbor neexistuje, a tam, kde existuje (p)ovětšinou slouží personalistice vyššího managementu. Personalistika správních orgánů je v ČR v plenkách, dlouhodobá kultivace složení představenstva a dozorčí rady postavená na reálných potřebách spravované společnosti je stále ještě v lepším případě nahrazovaná ad hoc nominacemi osobnostmi aktuálně dostupnými na headhunterském trhu, v horším případě je rozhodujícím kritériem nepotismus, klientelismus nebo politické vazby.³³ Kromě zmíněného výboru se Doporučení 2004/913/ES zabývá také nenárokovou složkou odměny, konkrétně opcemi, kde stanoví, že (s)ystémy, podle kterých jsou členové správních orgánů odměňováni formou akcií, opcí k akciím či jakýmkoliv jiným právem na získání akcií anebo odměňováni na základě pohybu ceny akcií, by měly podléhat předchozímu schválení akcionářů ve formě usnesení na výroční valné hromadě před jejich přijetím. Schválení by se mělo týkat systému samotného, a ne poskytování konkrétních výhod ve formě akcií dle daného systému jednotlivým členům správních orgánů.³⁴

---

30 3.2.2 Přílohy 1 Doporučení 2005/162/ES.

31 9.2 Doporučení 2005/162/ES.

32 3.2.3 Přílohy 1 Doporučení 2005/162/ES.

33 KAVALÍŘ, P. Hodnocení corporate governance v České republice. Praha : Vysoká škola ekonomie a managementu. Centrum ekonomických studií VŠEM, 2005. s. 15.

34 6.1 Doporučení 2004/913/ES.

Co se týče převzetí a vypořádání se připravované právní úpravy s uvedenými předpisy, záměrně s nimi pracuje pouze v omezené míře. Odůvodněno je to zejména tím, že tyto předpisy se týkají převážně kótovaných společností a jejich reflektování v českém vnitrostátním právu bylo přenecháno speciálním zákonům. Obě Doporučení ZOK zohledňuje.³⁵ Dle důvodové zprávy k návrhu ZOK vzhledem ke Kodexu platí, že ZOK *(n)ejde cestou úplné harmonizace, ale pouze cestou poučení se a zohlednění základních prvků cit. doporučení – výsledek tak sleduje samotnou podstatu doporučení a jejich účel, a je tak s nimi konformní.*³⁶ Snahu zakomponovat do ZOK obecnější body Pravidel a Doporučení lze shledat například v zajištění větší transparentnosti stanovením podstatných náležitostí smlouvy o výkonu funkce.

7. ZÁVĚR

Problematika odměňování členů představenstva je pořád živá, a s ohledem na události ve světě (zejména ekonomická krize v roce 2007), stejně jako problémy České republiky (nepřiměřené odstupné členů představenstva odcházejících z velkých firem), se dá očekávat, že potřeba řádné právní úpravy bude stoupat. Připravovanému novému obč. zák. a ZOK lze v oblasti odměňování členů představenstva vytknout asi pouze to, že i když si jednotlivé části kodexů nekonkurují, úprava se zkomplikuje tím, že budou úrovně tři (obecná část nového obč. zák., zvláštní část nového obč. zák. a ZOK). Za nejpozitivnější krok považuji prosazený přístup respektující autonomii vůle stran v tom smyslu, že ochrana slabších stran (věřitelů, minoritních akcionářů, ...) je založena zejména v zajištění dostatečné informovanosti. Oba Kodexy trvají na dostatečné transparentnosti, tím pádem mají společnost i nový člen představenstva spravedlivé výchozí pozice, a proto mohou mít poměrně volnou ruku v úpravě svých vztahů. Co si ve smluvním vztahu pak domluví, za to musí nést následky. Osobně jsem zastáncem nové právní úpravy (která je víc než nutná) a doufám, že i přes dílčí nedostatky přispěje k vyšší úrovni českého právního prostředí.

Literature:

- Doporučení Komise č. 2004/913/ES o podpoře vhodného systému odměňování členů správních orgánů společností kótovaných na burze.
- Doporučení Komise č. 2005/162/ES o úloze nevýkonných členů správní rady nebo členů dozorčí rady a o výborech správní nebo dozorčí rady společností kótovaných na burze.
- Doporučení Komise č. 2009/384/ES o politice odměňování v odvětví finančních služeb.

---

35 Důvodová zpráva ZOK

36 Str. 25 důvodové zprávy ZOK

- Důvodová zpráva ZOK, dostupná z http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnic-h%20korporacich_2011_DZ.pdf.
- Kavalíř, P. Hodnocení corporate governance v České republice. Praha : Vysoká škola ekonomie a managementu. Centrum ekonomických studií VŠEM, 2005. s. 15.
- Kodex správy a řízení společnosti, dostupný na http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/KODEX_KCP_2004_pdf.pdf.
- Nový obč. zák.(návrh), dostupný na http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnic-h%20korporacich_2011.pdf.
- Principy správy a řízení společností OECD, dostupný na http://www.oecd.org/document/49/0,3746,en_2649_34813_315308_65_1_1_1_1,00.html
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.1.2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002.
- Sarbanes-Oxley Act.
- Sněmovní tisk 310, dostupný na http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?F=H&PT=U&dx=1&o=6&na=&T=310&ZA=0&f_N=on&f_I=on&f_U=on&f_S=on&f_Z=on&f_P=on&f_R=on&f_V=on&f_O=on&ra=20.
- Zákon o obchodných korporacích (návrh), dostupný na http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnic-h%20korporacich_2011.pdf.
- Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění.
- Zák. č. 370/200 Sb. ze dne 14. září 2000.
- Zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

Contact – email

Alica.obertova@centrum.cz